

OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister (prop. 2012/13:72). I propositionen föreslår regeringen

- att det införs en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
- att de bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som reglerar verksamhet som bedrivs av centrala motparter upphävs i de delar som regleras i EU-förordningen. Dock ska bestämmelserna i den lagen fortfarande gälla i fråga om Finansinspektionens tillsyn och möjligheter att ingripa mot centrala motparter som överträder regler som gäller för deras verksamhet.
- att offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändras för att sekretessskyddade uppgifter om enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som Finansinspektionen får i sin övervakning och kontroll enligt den nya lagen.

Syftet med förslaget är att anpassa svensk lagstiftning till förordningen. I lagförslaget anges att Finansinspektionen är behörig myndighet i Sverige. Dessutom föreslås det bestämmelser om Finansinspektionens övervaknings- och utredningsbefogenheter, samt möjligheter att besluta om sanktionsavgifter. Bestämmelser om Finansinspektionens samarbete med Esma och behöriga myndigheter i andra medlemsstater föreslås också. Den nya lagen och ändringarna i lagen om värdepappersmarknaden och i offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2013.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
EU-förordningen	4
Utskottets överväganden	8
Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister m.m.	8
Reservation	13
Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister m.m. – motiveringen (V)	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister
2. lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden
3. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:72 punkterna 1–3.

Reservation (V) – motiveringen

Stockholm den 23 april 2013

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Peder Wachtmeister (M), Sven-Erik Bucht (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Per Åsling (C), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Sven-Olof Sällström (SD), Ulla Andersson (V), Ardalan Shekarabi (S) och Lotta Olsson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2012/13:72 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister föreslår regeringen

- att det införs en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
- att de bestämmelser i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som reglerar verksamheter som bedrivs av centrala motparter upphävs i de delar som regleras i EU-förordningen. Dock ska bestämmelserna i den lagen fortfarande gälla i fråga om Finansinspektionens tillsyn och möjligheter att ingripa mot centrala motparter som överträder regler som gäller för deras verksamhet.
- att offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ändras för att sekretessskydda uppgifter om enskildas ekonomiska eller personliga förhållanden som Finansinspektionen får i sin övervakning och kontroll enligt den nya lagen.

Den nya lagen och ändringarna i lagen om värdepappersmarknaden och i offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 juni 2013. Förslagen har granskats av Lagrådet, och regeringen har följt Lagrådets förslag.

Bakgrund

Den 16 augusti 2012 trädde Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 av den 4 juli 2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister i kraft. Enligt förordningen ska medlemsstaterna senast den 17 februari 2013 underrätta EU-kommissionen om vilka sanktioner som har införts för överträdelser av bestämmelserna om bl.a. clearing- och rapporteringsskyldighet.

EU-förordningen

Bakgrund

OTC-derivat är derivatkontrakt som handlas bilateralt mellan köpare och säljare vid sidan av reglerade marknader eller andra handelsplatser. Information om deras villkor och innehåll är oftast bara tillgänglig för avtalsparterna. Bristande insyn i handeln med OTC-derivat och förekomsten av stora motpartsrisker samtidigt som riskerna är påtagligt koncentrerade anses ha bidragit till att förstärka finanskrisen och dess förlopp under hösten 2008. Europeiska kommissionen inledde därför ett arbete för att

åtgärda de identifierade bristerna och rapporterade resultatet av arbetet i meddelanden den 3 juli och den 20 juli 2009. Samma år begärde också Europeiska rådet och Ekofinrådet åtgärder för att förbättra säkerheten i handeln med OTC-derivat. Vid toppmötet i Pittsburgh den 26 september 2009 enades G20 om att alla standardiserade OTC-derivat bör handlas på reglerade marknader eller, i tillämpliga fall, elektroniska handelsplattformar och clearas via centrala motparter senast i slutet av 2012. Dessutom bör uppgifter om handeln med alla OTC-derivat rapporteras till transaktionsregister. Den 15 september 2010 lade kommissionen fram ett förslag till förordning. Förordningen antogs den 4 juli 2012 av Europaparlamentet och rådet och trädde i kraft den 16 augusti 2012.

Tillämpningsområde

Förordningen ska tillämpas på centrala motparter och deras clearingmedlemmar, finansiella motparter, icke-finansiella motparter i vissa angivna fall och transaktionsregister samt handelsplatser i vissa angivna fall. Förordningen omfattar OTC-derivat som utgör finansiella instrument enligt direktivet om marknader för finansiella instrument (MiFID)¹. Kraven angående clearingskyldighet och rapportering till transaktionsregister gäller bl.a. för värdepappersbolag, kreditinstitut, försäkringsföretag, tjänstepensionsinstitut, fondbolag och förvaltare av alternativa investeringsfonder. Icke-finansiella företag omfattas av kravet på clearingskyldighet i den utsträckning som deras handel med OTC-derivat överskrider vissa tröskelvärden.

Förordningen innehåller regler om överenskommelser om samverkande system mellan centrala motparter. Dessa regler gäller dock inte derivatkontrakt utan endast överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument som de definieras i MiFID.

Clearing, rapportering och riskbegränsning

Överenskommelsen i G20 i september 2009 innebär att alla standardiserade OTC-derivat ska bli föremål för central clearing. Med uttrycket standardiserade avses här OTC-derivat som tillhör en särskild kategori av OTC-derivat som förklarats vara lämpade för central clearing.

Den europeiska tillsynsmyndigheten Esma² ska upprätta och föra ett register över de kategorier av OTC-derivat som är föremål för clearingskyldighet. Finansiella företag ska cleara samtliga OTC-derivat som tillhör en kategori OTC-derivat som Esma förklarat ska vara föremål för clearingskyldighet via en central motpart. Icke-finansiella företag som handlar med OTC-derivat ska – om företagets positioner överstiger ett tröskelvärde för clearingskyldighet – underrätta Esma och den behöriga myndigheten. Deri-

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument.

² Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (Esma).

vatpositioner ska undantas om de har ingåtts för att minska risker som direkt hänförs till bolagets kommersiella verksamhet eller till verksamhet som avser finansförvaltning i företaget eller inom den företagsgrupp i vilken företaget ingår.

För OTC-derivat som inte clearas av en central motpart ställs krav på bl.a. ställande av säkerheter och på effektiva processer för bekräftelser av gjorda affärer och förlikning mellan parterna i händelse av oenighet.

Motparter och centrala motparter ska rapportera in uppgifter om derivatkontrakt som de har ingått och alla ändringar eller avslut till ett transaktionsregister.

En central motpart som auktoriserats för clearing av OTC-derivat av ett visst slag ska acceptera clearing av sådana derivatkontrakt utan diskriminering och oberoende av handelsplats.

Medlemsstaterna är skyldiga att fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna om clearing- och rapporteringsskyldighet och riskbegränsande åtgärder beträffande OTC-derivat. Sanktionerna ska åtminstone innebära administrativa avgifter.

Centrala motparter

Ansvar för auktorisation och tillsyn av centrala motparter ska ligga på den behöriga myndigheten i den medlemsstat där en central motpart är etablerad. Även ett tillsynskollegium ska ha inflytande i auktorisationsprocessen. I tillsynskollegiet ingår Esma, behöriga myndigheter i andra medlemsstater som utövar tillsyn över bl.a. de största clearingmedlemmarna hos den centrala motparten samt berörda centralbanker. Auktorisationen ska gälla inom hela EU.

Kraven på en central motpart avser bl.a. organisation, uppföranderegler och finansiella resurser. De organisatoriska kraven utgörs bl.a. av krav på styrelsens sammansättning, en separat riskkommitté som ska rapportera direkt till styrelsen, krav beträffande ägare med kvalificerade innehav, arrangemang för att hantera intressekonflikter och krav som säkerställer att en central motpart kan fullgöra sina åtaganden även i en krissituation. Uppförandereglerna innebär bl.a. att en central motpart ska verka i clearingmedlemmarnas och deras kunders intressen. Det ställs villkor för deltagande i clearing som clearingmedlem och separata krav på separation av positioner och tillgångar på ett sådant sätt att kundernas tillgångar skyddas i händelse av clearingmedlemmens obestånd. Kraven på finansiella resurser utöver startkapital syftar till att säkerställa att verksamheten under alla omständigheter kan avvecklas på ett ordnat sätt.

En central motpart ska säkerställa att den, i händelse av en clearingmedlems obestånd, har rätt att likvidera medlemmens egna positioner och att överföra eller likvidera positioner som tillhör medlemmens kunder.

Modeller och parametrar som en central motpart utnyttjar för att bestämma marginalkrav och andra krav som rör riskhantering ska regelbundet utsättas för stresstester och verifieras mot historiska data.

En central motpart ska informera den behöriga myndigheten och Esma och ha fått tillstånd innan modeller och parametrar ändras.

Esma kan godkänna att centrala motparter i tredjeland får tillhandahålla clearingtjänster inom EU under vissa förutsättningar.

Varje medlemsstat ska utse en behörig myndighet. Den behöriga myndigheten ska se till att uppgifterna enligt förordningen utförs. Det gäller auktorisation och tillsyn av centrala motparter som är etablerade på deras territorium. Den behöriga myndigheten ska ha tillräckliga tillsyns- och utredningsbefogenheter för att fullgöra sitt uppdrag. Administrativa åtgärder, i enlighet med nationell lagstiftning, ska kunna vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer, om förordningens bestämmelser inte följs. Dessa åtgärder ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

Samverkande system

En central motpart får ingå en överenskommelse med en annan central motpart om att deras system ska samverka. En central motpart får neka till eller begränsa en sådan samverkan enbart med hänvisning till behovet av att hantera de risker som en samverkansöverenskommelse kan innebära. Överenskommelser om samverkan ska godkännas enligt samma förfarande som gäller vid auktorisation som central motpart.

Transaktionsregister

Enligt förordningen ska parterna och den centrala motparten rapportera ingångna derivatkontrakt till ett transaktionsregister. Ett transaktionsregister ska vara en i EU etablerad juridisk person som uppfyller förordningens krav. Esma ska registrera och utöva tillsyn över transaktionsregister i samråd med behöriga myndigheter. Esma har befogenhet att besluta om avgifter och viten. Sådana beslut kan överprövas av EU-domstolen. Esma får för fullgörande av sitt uppdrag kräva in information, göra allmänna utredningar och inspektioner. Under vissa förutsättningar får ett transaktionsregister i tredjeland godkännas av Esma. Kraven på transaktionsregister gäller bl.a. verksamhetens tillförlitlighet samt informationens tillgänglighet och kvalitet. Informationen ska göras tillgänglig för bl.a. Esma, behöriga myndigheter och centralbanker.

Till dess att ett beslut om registrering eller godkännande av ett transaktionsregister enligt förordningen har fattats ska nationella regler om auktorisation, registrering och godkännande av transaktionsregister fortsätta att gälla och den behöriga myndigheten i den medlemsstat där transaktionsregistret är etablerat fortsätta att utöva tillsynen över detta.

Utskottets överväganden

Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister, förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden samt förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Jämför reservation (V).

Propositionens huvudsakliga innehåll

En ny lag

En EU-förordning är direkt tillämplig i varje medlemsstat. En sådan rättsakt varken ska eller får införlivas i eller omvandlas till nationell rätt. Några särskilda åtgärder för att införliva EU-förordningen om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister i svensk rätt får Sverige därför inte vidta. Förordningen kräver dock att vissa nationella regler införs. Det krävs att varje medlemsstat utser en behörig myndighet som ska svara för att uppgifterna enligt förordningen utförs. Denna myndighet ska ges de befogenheter som den ska ha enligt förordningen. Medlemsstaterna ska också införa sanktioner mot överträdelse av reglerna i förordningen.

Regeringen föreslår därför att en ny lag införs med bestämmelser som är nödvändiga till följd av EU-förordningen.

I lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden finns regler om clearingorganisationer som agerar central motpart. De bestämmelser i lagen som reglerar den behöriga myndighetens befogenheter vid fullgörandet av sina uppgifter samt den behöriga myndighetens möjligheter att påföra sanktioner gentemot clearingorganisationer som agerar central motpart, ska finnas kvar.

Behörig myndighet

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ska vara behörig myndighet enligt EU-förordningen.

Finansinspektionens befogenheter

Förordningen saknar bestämmelser om de befogenheter de nationella behöriga myndigheterna ska ha vid tillsynen över att bestämmelserna om clearing- och rapporteringsskyldighet samt riskbegränsande åtgärder följs. I förordningen ställs bara krav på att det ska finnas sanktioner vid överträdelser av bestämmelserna. Varje medlemsstat ska se till att den behöriga myndigheten har tillräckliga tillsyns- och utredningsbefogenheter för att fullgöra sitt uppdrag när det gäller auktorisation och tillsyn över centrala motparter som är etablerade på deras territorium.

Regeringen föreslår att Finansinspektionen får förelägga ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat, och att den som förväntas kunna lämna upplysningar i sak ska inställa sig till förhör. Föreläggandet får dock inte strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater. Finansinspektionen får också förelägga den som har åsidosatt sina skyldigheter enligt EU-förordningen att inom viss tid vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller upphöra med ett visst agerande. Ett föreläggande får förenas med vite.

Transaktionsregister

Regeringen föreslår att Finansinspektionen får vidta de åtgärder som föreskrivs i artikel 63.5 och 63.6 i EU-förordningen om transaktionsregister. EU-förordningen motiverar inte någon ändring i svensk lag.

Det bör inte enligt regeringens bedömning införas något krav på att Esma ska inhämta tillstånd från en domstol eller någon annan rättslig myndighet innan Esma begär in uppgifter av vissa juridiska personer.

Regeringen föreslår också att Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en platsundersökning ska kunna genomföras. Det bör inte införas något krav på ett tillstånd från en domstol eller någon rättslig myndighet innan en platsundersökning genomförs med eller utan handräckning av Kronofogdemyndigheten.

Kronofogdemyndigheten anges som ansvarig myndighet för äkthetskontroll enligt artikel 68 i EU-förordningen. Beslut om avgifter eller viten enligt förordningen får verkställas enligt utskönningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte något annat följer av förordningen.

Särskild avgift

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ska besluta om att ta ut en särskild avgift av den som åsidosätter sina skyldigheter enligt EU-förordningen när det gäller clearing eller rapportering av derivatkontrakt eller införande av riskbegränsande åtgärder. Den särskilda avgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor. Avgiften ska tillfalla staten. Om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars finns särskilda skäl får avgiften efterskänkas helt eller delvis. En särskild avgift

får bara tas ut om den som avgiften gäller har delgetts en upplysning inom två år från det att överträdelsen ägde rum om att frågan om särskild avgift har tagits upp av Finansinspektionen. En särskild avgift ska betalas inom 30 dagar efter det att beslutet vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. Om den särskilda avgiften inte betalas inom denna tid ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Verkställigheten styrs av utsökningsbalken. Särskild avgift ska inte kunna tas ut om verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vann laga kraft.

Samarbete med andra behöriga myndigheter

Regeringen gör bedömningen att det informationsutbyte som EU-förordningen föreskriver kan komma till stånd inom ramen för gällande svensk rätt.

Bestämmelserna om inrättande av och samarbete inom tillsynskollegiet i EU-förordningen innebär inte att förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning förs över till utländska organ.

Centrala motparter

Regeringen föreslår att bestämmelserna om Finansinspektionens befogenheter för tillsyn över centrala motparter kvarstår oförändrade i lagen om värdepappersmarknaden. Bestämmelserna om verksamhet som bedrivs av centrala motparter upphävs i de delar som regleras i EU-förordningen.

Regeringen bedömer att Finansinspektionen inte får upphäva auktorisationen för en central motpart på någon annan grund än de som anges i artikel 20 i EU-förordningen.

Avgifter till Finansinspektionen

Regeringen föreslår att Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar om auktorisation och anmälningar enligt EU-förordningen. För Finansinspektionens övervakning enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning ska institut som står under inspektionens tillsyn betala en årlig avgift. Regeringen får meddela föreskrifter om avgifterna.

Överklagande

Regeringen föreslår att Finansinspektionens beslut enligt den nya lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid ett överklagande till kammarrätten.

Ändring i direktiv 98/26/EG

Regeringen bedömer att den ändring i direktiv 98/26/EG¹ som har gjorts genom EU-förordningen bör övervägas i ett annat sammanhang.

Ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Regeringen föreslår att sekretess ska gälla för sådana uppgifter om enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som på begäran har lämnats i Finansinspektionens övervakning och kontroll enligt den nya lagen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att den nya lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister ska träda i kraft den 1 juni 2013. Särskild avgift får endast beslutas för överträdelser som har skett efter ikraftträdandet. En clearingorganisation som vid ikraftträdandet av den nya lagen har tillstånd att driva clearingverksamhet som central motpart enligt lagen om värdepappersmarknaden får, om en ansökan om auktorisation har getts in inom sex månader från och med dagen för ikraftträdandet av alla tekniska standarder för tillsyn som ska antas enligt förordningen, fortsätta att driva denna verksamhet enligt äldre bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden till dess att ansökan prövats slutligt. Om auktorisation vägras ska clearingorganisationen upphöra med verksamheten.

Förslagets konsekvenser

Förslagets syfte och alternativa lösningar

Syftet med de förslag som lämnas av regeringen är att anpassa svensk lagstiftning till EU:s förordning.

Förordningen förutsätter att vissa nationella regler införs om t.ex. behörig myndighet och sanktioner. Dessutom måste medlemsstaterna ge den behöriga myndigheten nödvändiga utrednings- och tillsynsbefogenheter. Sverige måste därför införa regler i de relevanta delarna. Eftersom regeringen har inslag av skyldigheter för enskilda och av ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden behövs lagstöd för sådana föreskrifter. Därför behöver det göras en ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Enligt regeringens bedömning finns det inte några alternativa lösningar som skulle vara lämpliga när det gäller de åtgärder som är nödvändiga för att anpassa den svenska lagstiftningen till förordningen. Om Sverige inte anpassar svensk lagstiftning till förordningen är det sannolikt att Europeiska kommissionen inleder ett förfarande om fördragsbrott. När det gäller kostnader för övervakning är förslaget i enlighet med de principer som

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper.

sedan länge gäller för finansiering av Finansinspektionens verksamhet, och eventuella alternativa finansieringsmodeller bör inte övervägas i detta sammanhang.

Kostnader och andra konsekvenser

Förslagen bedöms inte ge några omedelbara effekter på samhällsekonomin men förväntas bidra till ökad finansiell stabilitet genom krav på genomlysning och reducering av motpartsrisker vid handel med OTC-derivat. Förslaget innebär att Finansinspektionens tillsyn kommer att omfatta efterlevnaden av kraven i förordningen. Hur stora resurser som Finansinspektionens verksamhet enligt den föreslagna nya lagen kommer att kräva är svårt att bedöma i nuläget, uppger regeringen.

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ska ta ut en årlig avgift av företag under tillsyn. Avgiften redovisas mot inkomstittel på statens budget.

Av förordningen följer att Finansinspektionen ska samarbeta med andra tillsynsmyndigheter och Esma. Eventuella ökade kostnader för Finansinspektionen som en följd av detta ska enligt regeringen rymmas inom de befintliga budgetramarna.

Eftersom Finansinspektionens olika beslut kan överklagas kan de nya lagregler som föreslås medföra en ökning av antalet mål hos de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen anser att de budgetära konsekvenser som de kan medföra för domstolarna ska hanteras inom de befintliga budgetramarna.

Enligt förslaget ska också Kronofogdemyndigheten ges vissa nya arbetsuppgifter. Regeringen bedömer att dessa blir av begränsad omfattning och ska rymmas inom de befintliga och beräknade budgetramarna.

I nuläget kan regeringen inte se att de förslag som lämnas i propositionen kommer att medföra några ytterligare konsekvenser för staten, kommuner, landsting, företag eller enskilda.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att förslagen i den aktuella propositionen innebär att svensk lagstiftning anpassas till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet tillstyrker därför propositionens lagförslag.

Reservation

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservation.

Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister m.m. – motiveringen (V)

av Ulla Andersson (V).

Ställningstagande

Under de senaste decennierna har det skett en betydande utveckling vad gäller nya finansiella instrument. Parallellt med denna utveckling har handeln med dessa nya instrument ökat mycket kraftigt. Som exempel kan nämnas att den utestående volymen på kreditderivatmarknaden – en av de mer omtalade nya produkterna – uppgick till nära 12 000 miljarder US-dollar under 2005. Detta kan jämföras med storleken på det samlade värdet på världens samtliga aktiemarknader, som vid denna tidpunkt uppgick till ca 40 000 miljarder US-dollar.¹ En annan tendens på de finansiella marknaderna under de senaste åren är s.k. värdepapperisering, vilket bl.a. innebär att olika typer av värdepapper sammanförs och paketeras om till nya finansiella instrument, s.k. strukturerade produkter. Dessa värdepapper är ytterst sammansatta och därmed svåra att bedöma risken i.

Ett problem med denna handel, som blev väldigt påtagligt i samband med finanskrisen, är att merparten av handeln med såväl derivatinstrument som strukturerade produkter inte sker på vanliga marknadsplatser, utan skräddarsys till olika större placerare, dvs. handeln sker över disk, ”over the counter” (OTC). Efter Lehman Brothers-konkursen kollapsade värdet på de flesta av dessa instrument, eftersom de ofta hade de s.k. subprime-lånen som underliggande tillgång. Detta medförde en total förtroendekris på de finansiella marknaderna eftersom marknadens aktörer inte visste vilka institut som satt på vilka värdepapper.

Även om Vänsterpartiet välkomnar de steg som tas nu menar vi att regleringen på detta område bör vara striktare. EU-förordningen och regeringens lagförslag innebär nämligen dess värre att många derivattransaktioner faller utanför definitionen av ”organiserad” handel, vilket medför att denna handel även fortsättningsvis kan ske ”över disk”. Vänsterpartiet menar att regeringen ska verka för att all handel med olika derivatinstrument sker på reglerade handelsplatser.

¹ www.riksbank.se/templates/Page.aspx?id=24210.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:72 OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister¹.

Termer och uttryck i denna lag har samma betydelse som i förordning (EU) nr 648/2012.

Behörig myndighet

2 § Finansinspektionen är behörig myndighet enligt förordning (EU) nr 648/2012.

2 kap. Clearingskyldighet, rapporteringsskyldighet och riskbegränsning för OTC-derivat

Särskild avgift

1 § Finansinspektionen ska besluta att en särskild avgift ska tas ut av den som åsidosätter sina skyldigheter enligt förordning (EU) nr 648/2012 genom att

1. inte överlämna OTC-derivat för clearing hos central motpart (artikel 4),

2. inte se till att uppgifter om derivatkontrakt rapporteras till transaktionsregister (artikel 9),

3. inte underrätta Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten och Finansinspektionen om positioner i OTC-derivat när dessa positioner överskrider relevanta tröskelvärden (artikel 10), eller

4. inte införa lämpliga förfaranden och system för att mäta, övervaka och begränsa operativa risker och kreditrisker (artikel 11).

Den särskilda avgiften ska uppgå till lägst 5 000 kronor och högst 50 miljoner kronor.

Särskild avgift tillfaller staten.

¹ EUT L 201, 27.7.2012, s. 1 (Celex 32012R0648).

2 § En särskild avgift får bara tas ut om den som avgiften gäller, inom två år från det att överträdelsen ägde rum, har delgetts en upplysning om att frågan om särskild avgift har tagits upp av Finansinspektionen.

3 § Om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller det annars finns särskilda skäl, får en särskild avgift efterges helt eller delvis.

4 § En särskild avgift ska betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om att ta ut avgiften har vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

5 § Om den särskilda avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 4 §, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

6 § Ett beslut om särskild avgift får verkställas enligt utskökningsbalken, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 4 §.

7 § En särskild avgift faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet att ta ut avgiften vann laga kraft.

3 kap. Transaktionsregister

Handräckning

1 § Finansinspektionen får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att en kontroll på plats enligt artikel 63 i förordning (EU) nr 648/2012 ska kunna genomföras.

Vid handräckning gäller bestämmelserna i utskökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning. Om Finansinspektionen begär det, ska Kronofogdemyndigheten inte i förväg underrätta den hos vilken kontrollen ska genomföras.

Verkställighet

2 § Kronofogdemyndigheten är ansvarig myndighet för äkthetskontroll enligt artikel 68 i förordning (EU) nr 648/2012.

Beslut om avgifter eller viten enligt förordningen får verkställas enligt utskökningsbalken på samma sätt som en svensk dom som har vunnit laga kraft, om inte något annat följer av förordningen.

4 kap. Gemensamma bestämmelser

Tillsyn

1 § För tillsynen över att förordning (EU) nr 648/2012 följs får Finansinspektionen förelägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar, eller annat, och

2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Första stycket gäller inte i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

2 § Finansinspektionen får också förelägga den som har åsidosatt sina skyldigheter enligt förordning (EU) nr 648/2012 att inom viss tid vidta en viss åtgärd för att komma till rätta med situationen eller upphöra med ett visst agerande.

3 § Ett föreläggande enligt denna lag får förenas med vite.

Avgifter till Finansinspektionen

4 § Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt förordning (EU) nr 648/2012.

För Finansinspektionens övervakning enligt denna lag ska institut som står under inspektionens tillsyn betala en årlig avgift.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgifter enligt första och andra styckena.

Överklagande

5 § Finansinspektionens beslut enligt denna lag och enligt förordning (EU) nr 648/2012 får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

6 § Finansinspektionen får bestämma att ett beslut ska gälla omedelbart, om annat inte följer av förordning (EU) nr 648/2012.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

2. Särskild avgift får tas ut endast för överträdelse som har skett efter ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

dels att 20 kap. 5 § ska upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 1 och 5 §§, 20 kap. 3 § samt rubriken närmast före 20 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag finns bestämmelser om värdepappersmarknaden.

I 2–11 kap. finns särskilda bestämmelser om värdepappersrörelse, i 12–18 kap. om börsverksamhet m.m. och i 19–21 kap. om clearingverksamhet. I 22–26 kap. finns vissa gemensamma bestämmelser.

För sådan clearingverksamhet som avses i 5 § 6 b gäller endast följande bestämmelser i denna lag:

– 1 kap. 11 och 12–14 §§ om tystnadsplikt, uppgiftsskyldighet, meddelandeförbud och ansvar,

– 23 kap. 1 § första och andra styckena, 2 §, 4 § första stycket samt 7, 11, 12 och 14 §§ om tillsyn,

– 25 kap. 1, 2, 6, 8–11, 17 samt 25–29 §§ om ingripanden, och

– 26 kap. 1 § om överklagande.

Ytterligare bestämmelser om sådan clearingverksamhet som avses i 5 § 6 b finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister¹ och lagen (2013:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

5 §²

I denna lag betyder

1. *anknutet ombud*: en fysisk eller juridisk person som har träffat avtal med ett svenskt värdepappersinstitut eller ett utländskt värdepap-

¹ EUT L 201, 27.7.2012, s. 1 (Celex 32012R0648).

² Senaste lydelse 2012:197.

persföretag som hör hemma inom EES om att för bara detta institut eller företags räkning

- a) marknadsföra investerings- eller sidotjänster,
- b) ta emot eller vidarebefordra instruktioner eller order avseende investeringstjänster eller finansiella instrument,
- c) placera finansiella instrument, eller
- d) tillhandahålla investeringsrådgivning till kund avseende dessa instrument eller tjänster,

2. *behörig myndighet*: i Sverige Finansinspektionen och i särskilt angivna fall Bolagsverket och i övrigt en utländsk myndighet som har behörighet att utöva tillsyn över utländska värdepappersföretag och företag som driver en reglerad marknad eller annan motsvarande marknad eller som har behörighet att utöva tillsyn över emittenter vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad,

3. *börs*: ett svenskt aktieföretag eller en svensk ekonomisk förening som har fått tillstånd enligt denna lag att driva en eller flera reglerade marknader,

4. *clearingdeltagare*: den som får delta i clearingverksamheten hos en clearingorganisation,

5. *clearingorganisation*: ett företag som har fått tillstånd enligt 19 kap. att driva clearingverksamhet,

5. *clearingorganisation*: ett företag som har fått tillstånd enligt 19 kap. eller förordning (EU) nr 648/2012 att driva clearingverksamhet,

6. *clearingverksamhet*: fortlöpande verksamhet som består i att

a) på clearingdeltagarnas vägnar göra avräkningar i fråga om deras förpliktelser att leverera finansiella instrument eller att betala i svensk eller utländsk valuta,

b) genom att träda in som part eller som garant ta över ansvaret för att förpliktelserna fullgörs, eller

c) på annat väsentligt sätt ansvara för att förpliktelserna avvecklas genom överförande av likvid eller instrument,

7. *direktivet om marknader för finansiella instrument*: Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG³, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU⁴,

8. *EES*: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

9. *emittent*: i fråga om aktier aktieföretaget och i fråga om annat finansiellt instrument utgivaren eller utfärdaren av instrumentet,

10. *filial*: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även ett utländskt värdepappersföretags etablering av flera driftställen i Sverige ska anses som en enda filial,

³ EUT L 145, 30.4.2004, s. 1 (Celex 32004L0039).

⁴ EUT L 331, 15.12.2010, s. 120 (Celex 32010L0078).

11. *genomförandeförordningen*: kommissionens förordning (EG) nr 1287/2006 av den 10 augusti 2006 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG vad gäller dokumenterings- skyldigheter för värdepappersföretag, transaktionsrapportering, överblickbarhet på marknaden, upptagande av finansiella instrument till handel samt definitioner för tillämpning av det direktivet⁵,

12. *handelsplattform*: ett multilateralt handelssystem (Multilateral Trading Facility, MTF) inom EES som drivs av ett värdepappersinstitut eller en börs och som sammanför ett flertal köp- och säljintressen i finansiella instrument från tredje man – inom systemet och i enlighet med icke skönsmässiga regler – så att detta leder till avslut,

13. *hemland*: det land där ett företag har fått tillstånd att driva sådan verksamhet som avses i denna lag,

14. *investerings tjänster och investeringsverksamheter*: de tjänster och verksamheter som anges i 2 kap. 1 §,

15. *kapitalbas*: detsamma som i 3 kap. lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar,

16. *koncern*: detsamma som i 1 kap. 11 och 12 §§ aktiebolagslagen (2005:551), varvid det som sägs om moderbolag tillämpas även på andra juridiska personer än aktiebolag,

17. *kreditinstitut*: bank, kreditmarknadsföretag och utländskt bank- eller kreditföretag som driver bank- eller finansieringsrörelse från filial i Sverige,

18. *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet beräknat på det sätt som anges i 5 a § representerar 10 procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

19. *professionell kund*: en sådan kund som avses i 8 kap. 16 eller 17 §,

20. *reglerad marknad*: ett multilateralt system inom EES som sammanför eller möjliggör sammanförande av ett flertal köp- och säljintressen i finansiella instrument från tredje man – regelmässigt, inom systemet och i enlighet med icke skönsmässiga regler – så att detta leder till avslut,

21. *sidotjänster*: de tjänster som anges i 2 kap. 2 §,

22. *sidoverksamheter*:

a) för ett värdepappersbolag de verksamheter som anges i 2 kap. 3 och 4 §§,

b) för en börs de verksamheter som anges i 13 kap. 12 §, och

c) för en clearingorganisation de verksamheter som anges i 20 kap. 7 §,

23. *startkapital*: detsamma som i 1 kap. 5 § 17 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

24. *systematisk internhandlare*: värdepappersinstitut som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform,

25. *utländskt värdepappersföretag*: ett utländskt företag som i hemlandet har tillstånd att driva värdepappersrörelse,

⁵ EUT L 241, 2.9.2006, s. 1 (Celex 32006R1287).

26. *värdepappersbolag*: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse och som inte är ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse,

27. *värdepappersinstitut*: värdepappersbolag, svenska kreditinstitut som har fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige,

28. *värdepappersrörelse*: verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla investeringstjänster eller utföra investeringsverksamhet, och

29. *öppenhetsdirektivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/109/EG av den 15 december 2004 om harmonisering av insynskraven angående upplysningar om emittenter vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad och om ändring av direktiv 2001/34/EG⁶, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU⁷.

20 kap.

Krav på säkerhet m.m.

Krav på säkerhet

3 §

En clearingorganisation som inträder som part i handeln eller garanterar förpliktelser skall se till att det vid clearingverksamheten ställs betryggande säkerhet för gjorda åtaganden och att sådan säkerhet vidmakthålls så länge åtagandet består. Vid annan clearingverksamhet skall clearingorganisationen se till att det ställs säkerhet för gjorda åtaganden i den utsträckning det behövs.

En clearingorganisation ska se till att parterna ställer säkerhet för gjorda åtaganden i den utsträckning det behövs.

En säkerhet skall anses betryggande, om det kan antas att åtagandet kan avvecklas utan att ytterligare kapital behöver skjutas till.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

2. En clearingorganisation som vid ikraftträdandet har tillstånd att driva sådan clearingverksamhet som avses i 1 kap. 5 § 6 b får, om en ansökan om auktorisation enligt artikel 14 i förordning (EU) nr 648/2012 har getts in i enlighet med artikel 89.3 i samma förordning, fortsätta att driva denna verksamhet enligt äldre bestämmelser till dess att ansökan har prövats slutligt. Om auktorisation vägras, ska clearingorganisationen upphöra med verksamheten.

⁶ EUT L 390, 31.12.2004, s. 38 (Celex 32004L0109).

⁷ EUT L 331, 15.12.2010, s. 120 (Celex 32010L0078).

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

6 §¹

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i övervakning eller kontroll för sådan uppgift om en enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden som på begäran har lämnats av någon som är skyldig att lämna uppgifter till myndigheten, om övervakningen eller kontrollen sker enligt

1. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument,	
2. lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet,	
3. lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument,	
4. lagen (2004:299) om inlåningsverksamhet,	
5. lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument,	
6. lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbudanden på aktie- marknaden, <i>eller</i>	6. lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbudanden på aktie- marknaden,
7. lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförfordning,	7. lagen (2012:735) med kompletterande bestämmelser till EU:s blankningsförfordning, <i>eller</i>
	8. lagen (2013:000) med kompletterande bestämmelser till EU:s förfordning om OTC-derivat, centrala motparter och transaktionsregister.

Om en uppgift som avses i första stycket rör den uppgiftsskyldige, gäller sekretessen endast om denne kan antas lida skada eller men om uppgiften röjs och sekretessen inte motverkar syftet med uppgiftsskyldigheten.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2013.

¹ Senaste lydelse 2012:736.